

MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALARDA INGLIZ TILI KOMMUNIKATIV KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA O'YIN TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI

Boltaboyeva Nilufar Nematjonovna

Namangan davlat pedagogika instituti

Maktabgacha vaboshlang'ich ta'limda

xorijiy til (ingliz) yo'nalishi talabasi

Email: boltaboyevanilufar14@gmail.com

Ilmiy rahbar: Yuldashev Og'abek Komiljon o'g'li

Namangan davlat pedagogika instituti

Xorijiy tillar kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda ingliz tili kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining ahamiyati yoritiladi. O'yin texnologiyalari bolalarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirish, nutqiy faolligini rivojlantirish hamda muloqotga kirishish ko'nikmalarini shakllantirishda samarali pedagogik vosita sifatida tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, ingliz tili, o'yin texnologiyalari, kommunikativ ko'nikma, nutqiy rivojlanish, interaktiv o'qitish, pedagogika

Аннотация: В данной статье рассматривается значение игровых технологий в развитии коммуникативных навыков английского языка у детей дошкольного возраста. Игровые технологии анализируются как эффективное педагогическое средство, способствующее повышению интереса к изучению языка, развитию речевой активности и формированию навыков общения.

Ключевые слова: дошкольное образование, английский язык, игровые технологии, коммуникативные навыки, речевое развитие, интерактивное обучение, педагогика

Abstract: This article discusses the importance of game technologies in developing communicative English language skills in preschool children. Game-based technologies are analyzed as an effective pedagogical tool that increases children's motivation to learn English, develops speech activity, and forms communication skills.

Keywords: preschool education, English language, game technologies, communicative skills, speech development, interactive learning, pedagogy

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda ingliz tili kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish bugungi kunda zamonaviy pedagogikaning eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Globallashuv jarayoni, xalqaro aloqalarning kengayishi va axborot

texnologiyalarining rivojlanishi chet tillarini, xususan ingliz tilini erta yoshdan o'rgatish zaruratini kuchaytirmoqda. Maktabgacha yosh davri bola rivojlanishining eng sezgir bosqichlaridan biri bo'lib, aynan shu davrda tilni tabiiy va tez o'zlashtirish imkoniyati yuqori bo'ladi. Bolalar bu yoshda nutqni taqlid qilish, eshitganini tez eslab qolish va takrorlash orqali o'rganishga moyil bo'ladi. Shu sababli ingliz tilini o'rgatishda samarali usullarni qo'llash, ayniqsa o'yin texnologiyalaridan foydalanish juda muhim ahamiyatga ega. O'yin texnologiyalari maktabgacha yoshdagi bolalar uchun eng tabiiy va qulay ta'lim shakli hisoblanadi. Chunki bu yoshdagi bolalar uchun o'yin asosiy faoliyat turi bo'lib, ular atrofdagi olamni aynan o'yin orqali o'rganadi. Ingliz tilini o'rgatishda o'yinlardan foydalanish bolalarning qiziqishini oshiradi, ularni dars jarayoniga faol jalb qiladi va til o'rganishni majburiy jarayondan qiziqarli faoliyatga aylantiradi. O'yin texnologiyalari yordamida bolalar ingliz tilidagi so'zlarni, iboralarni va oddiy kommunikativ tuzilmalarni tabiiy muhitda o'zlashtiradi.

Kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining asosiy vazifasi bolalarda muloqot qilish ehtiyojini shakllantirishdir. Bola o'yin jarayonida boshqa bolalar yoki tarbiyachi bilan muloqotga kirishadi, savollarga javob beradi, topshiriqlarni bajaradi va o'z fikrini ifodalashga harakat qiladi. Bu jarayon uning nutqiy faolligini oshiradi va ingliz tilida erkin gapirishga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi. Shuningdek, o'yinlar bolalarga tilni real kommunikativ vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi, bu esa ularning amaliy ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ingliz tilini o'rgatishda o'yin texnologiyalari tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. O'yin jarayonida bolalar tarbiyachining ingliz tilidagi ko'rsatmalarini tinglaydi va ularni tushunishga harakat qiladi. Bu esa ularning eshitish orqali qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Masalan, "Simon says" kabi o'yinlar bolalarning diqqatini jamlash, eshitgan buyruqlarni tez tushunish va to'g'ri bajarish ko'nikmasini shakllantiradi. Bu jarayon ingliz tilini tabiiy ravishda o'zlashtirishga yordam beradi.

O'yin texnologiyalari bolalarning so'z boyligini kengaytirishda ham samarali vosita hisoblanadi. Har bir o'yin ma'lum mavzuga asoslangan bo'lib, bolalar yangi so'zlarni takrorlash va amalda qo'llash orqali o'rganadi. Masalan, ranglar, hayvonlar, o'yinchoqlar, oila a'zolari yoki kundalik buyumlar bilan bog'liq o'yinlar bolalarning lug'at boyligini bosqichma-bosqich oshiradi. Bu jarayonda bola yangi so'zlarni faqat eslab qolmaydi, balki ularni muloqot jarayonida ishlatadi, bu esa bilimning mustahkamlanishiga olib keladi.

Kommunikativ o'yinlar bolalarda faqat til ko'nikmalarini emas, balki ijtimoiy va psixologik rivojlanishni ham ta'minlaydi. O'yin jarayonida bolalar bir-biri bilan hamkorlik qilishni, navbat kutishni, o'z fikrini hurmat bilan ifodalashni o'rganadi. Bu esa ularning ijtimoiylashuv jarayonini tezlashtiradi. Bundan tashqari, o'yinlar bolalarda ijobiy emotsional holatni shakllantiradi, stressni kamaytiradi va o'qishga

bo'lgan qiziqishni oshiradi. Bola o'zini erkin his qilgan holda tilni o'rganadi va bu jarayon yanada samarali bo'ladi. Ingliz tilini o'rgatishda o'yin texnologiyalarining samaradorligi tarbiyachining metodik mahoratiga ham bog'liq. O'qituvchi o'yinlarni to'g'ri tanlashi, ularni bolalarning yosh xususiyatlariga moslashtirishi va dars jarayonini qiziqarli tashkil etishi lozim. O'yinlar juda murakkab bo'lmasligi, bolalar uchun tushunarli va bajarilishi oson bo'lishi kerak. Shu bilan birga, o'qituvchi ingliz tilidagi so'zlarni aniq talaffuz qilishi va bolalarni to'g'ri takrorlashga yo'naltirishi muhimdir. O'yin texnologiyalarining yana bir muhim jihati ularning moslashuvchanligidir. Ularni individual, juftlik yoki guruh shaklida tashkil etish mumkin. Bu esa har bir bolaning faol ishtirokini ta'minlaydi. Kichik guruhlarda bolalar bir-biridan o'rganadi, o'zaro yordam beradi va muloqotga kirishadi. Bu jarayon ularning kommunikativ kompetensiyasini yanada mustahkamlaydi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'yin texnologiyalarining samaradorligini yanada oshirmoqda. Multimedia vositalari, interaktiv doskalar, audio va video materiallar bolalarning diqqatini jalb qiladi va o'quv jarayonini yanada qiziqarli qiladi. Ingliz tilidagi multfilmlar, qo'shiqlar va interaktiv o'yinlar bolalarda tabiiy til muhitini yaratadi va ularning o'rganish jarayonini tezlashtiradi.

O'yin texnologiyalari orqali bolalarda ingliz tilida gapirish ko'nikmasi ham rivojlanadi. O'yin davomida ular oddiy iboralarni takrorlaydi, savollarga javob beradi va o'z fikrini ifodalashga harakat qiladi. Bu esa ularning nutqiy faolligini oshiradi va ingliz tilida erkin muloqot qilishga tayyorlaydi. Bola o'z fikrini ifodalashda qo'rqmaydi, chunki o'yin muhiti unda ishonch va erkinlik hissini shakllantiradi. Shuningdek, o'yinlar bolalarda fikrlash, diqqat va xotirani rivojlantirishga ham yordam beradi. O'yin jarayonida bola vazifalarni eslab qoladi, ularni ketma-ket bajaradi va natijaga erishishga harakat qiladi. Bu jarayon uning kognitiv rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ingliz tili o'yinlari nafaqat til o'rgatadi, balki bolaning umumiy intellektual rivojlanishiga ham hissa qo'shadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda ingliz tili kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining ahamiyati juda katta. Ular bolalarning til o'rganish jarayonini tabiiy, qiziqarli va samarali qiladi. O'yinlar orqali bolalar ingliz tilini faqat o'rganibgina qolmay, balki uni amalda qo'llashni ham o'zlashtiradi. Bu esa ularning kelajakdagi ta'lim jarayoniga mustahkam poydevor yaratadi va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tizimida o'yin texnologiyalaridan keng va samarali foydalanish bugungi kunning muhim pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi.

Bundan tashqari, maktabgacha yoshdagi bolalarda ingliz tili kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonida o'yin texnologiyalarini qo'llash faqat darsni qiziqarli qilish vositasi emas, balki ta'limning asosiy didaktik tamoyillarini amalga

oshirishning samarali shakli sifatida ham qaraladi. Jumladan, tizimlilik, izchillik, yoshga moslik, individuallik va faollik tamoyillarini ta'minlashda o'yinlar muhim pedagogik vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli o'yin texnologiyalarini to'g'ri rejalashtirish va ularni ta'lim jarayoniga bosqichma-bosqich integratsiya qilish zarur hisoblanadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ingliz tili kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish jarayonini shartli ravishda bir necha bosqichga ajratish mumkin. Birinchi bosqichda bolalarda eshitish va tushunish (listening comprehension) ko'nikmasi shakllantiriladi. Bu bosqichda asosan sodda buyruqlar, qisqa iboralar va vizual qo'llab-quvvatlovchi materiallar orqali o'yinlar tashkil etiladi. Masalan, "Show me...", "Point to...", "Touch..." kabi o'yin topshiriqlari bolalarning ingliz tilidagi nutqni tabiiy qabul qilishiga yordam beradi.

Ikkinchi bosqichda esa so'z boyligini kengaytirish va nutqiy faollikni oshirishga e'tibor qaratiladi. Bu jarayonda "Memory game", "Flashcard games", "What is missing?" kabi o'yinlardan foydalanish samarali hisoblanadi. Ushbu o'yinlar orqali bolalar yangi so'zlarni takrorlash, ularni tasvir bilan bog'lash va tez eslab qolish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ayniqsa, vizual materiallar bilan birgalikda qo'llanilgan o'yinlar bolalarning xotirasini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi.

Uchinchi bosqichda esa oddiy kommunikativ muloqot ko'nikmalari shakllantiriladi. Bu bosqichda rolli o'yinlar alohida ahamiyatga ega bo'lib, bolalar "do'kon", "shifokor", "oila", "maktab" kabi hayotiy vaziyatlarni sahnalashtiradi. Ushbu jarayonda ular ingliz tilida oddiy dialoglar tuzishga harakat qiladi. Masalan, "Hello, how are you?", "I want an apple", "This is my mother" kabi iboralar orqali real muloqotga yaqinlashadi.

Shuningdek, kommunikativ o'yinlarni tashkil etishda pedagogning metodik yondashuvi muhim ahamiyatga ega. Tarbiyachi o'yinlarni tanlashda bolalarning yosh xususiyatlari, psixologik holati va til darajasini hisobga olishi lozim. O'yinlar juda murakkab bo'lsa, bolalarda qiziqish pasayadi, juda sodda bo'lsa esa rivojlantiruvchi ta'siri kamayadi. Shu sababli o'yinlar optimal darajada murakkab va motivatsion bo'lishi zarur.

Maktabgacha ta'lim jarayonida kommunikativ o'yinlarning yana bir muhim jihati – bu differensial yondashuvni ta'minlashidir. Har bir bola individual rivojlanish sur'atiga ega bo'lgani sababli, o'yinlar orqali ularning har biriga mos sharoit yaratish mumkin. Masalan, kuchliroq bolalar murakkabroq dialoglarda ishtirok etsa, tilni endi o'rganayotgan bolalar oddiy takrorlash va ko'rsatish o'yinlarida qatnashadi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Kommunikativ o'yinlar nafaqat til ko'nikmalarini, balki bolalarning emotsional-intellektual rivojlanishini ham qo'llab-quvvatlaydi. O'yin jarayonida bolalar o'z his-tuyg'ularini ifodalash, boshqalarni tushunish va empatiya qilishni o'rganadi. Bu esa

ularning ijtimoiy kompetensiyasini shakllantiradi. Ingliz tilida muloqot qilish jarayonida esa ular o'ziga ishonch hosil qiladi va xorijiy tilga nisbatan psixologik to'siqlar kamayadi.

Shu bilan birga, zamonaviy ta'lim texnologiyalarining rivojlanishi kommunikativ o'yinlarning yangi shakllarini ham paydo qilmoqda. Raqamli o'yinlar, mobil ilovalar va interaktiv platformalar bolalarning til o'rganish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi. Masalan, animatsion qahramonlar ishtirokidagi interaktiv o'yinlar bolalarda katta qiziqish uyg'otadi va ularni faol ishtirok etishga undaydi. Bu esa ingliz tilini tabiiy muhitga yaqin sharoitda o'rganish imkonini beradi.

Kommunikativ o'yinlarning samaradorligini baholash ham muhim pedagogik jarayon hisoblanadi. Baholash jarayonida bolalarning faolligi, so'z boyligi, tushunish darajasi va muloqotga kirishish qobiliyati kuzatiladi. Bu jarayonda an'anaviy baholashdan ko'ra, kuzatuv va amaliy faoliyat natijalariga asoslangan yondashuv ko'proq qo'llaniladi. Chunki maktabgacha yoshdagi bolalarda bilimni baholashdan ko'ra, ularning rivojlanish dinamikasini kuzatish muhimroq hisoblanadi.

Shuni ham ta'kidlash kerakki, kommunikativ o'yinlar jarayonida ota-onalarning ishtiroki ham muhim ahamiyatga ega. Ota-onalar uy sharoitida oddiy inglizcha o'yinlarni takrorlash orqali bolalarning bilimni mustahkamlashi mumkin. Bu esa ta'lim jarayonining uzluksizligini ta'minlaydi va bolaning tilga bo'lgan qiziqishini yanada oshiradi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida kommunikativ o'yinlarni samarali tashkil etish uchun o'quv dasturlarini ham takomillashtirish zarur. Dasturda o'yin faoliyatiga asoslangan mashg'ulotlar ulushini oshirish, zamonaviy metodik qo'llanmalar ishlab chiqish va tarbiyachilarni maxsus tayyorlash muhim ahamiyatga ega. Bu esa ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Bundan tashqari, inklyuziv ta'lim sharoitida ham kommunikativ o'yinlar alohida ahamiyat kasb etadi. Rivojlanishida ayrim cheklovlari bo'lgan bolalar uchun o'yinlar eng qulay o'qitish usuli bo'lib, ular orqali barcha bolalar teng ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ijtimoiy tenglikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda ingliz tili kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining o'rni beqiyosdir. Ular nafaqat til o'rgatish jarayonini yengillashtiradi, balki uni tabiiy, samarali va qiziqarli faoliyatga aylantiradi. O'yinlar orqali bolalar ingliz tilini majburiyat sifatida emas, balki qiziqarli muloqot vositasi sifatida qabul qiladi. Shu sababli zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimida kommunikativ o'yinlardan keng foydalanish, ularni metodik jihatdan takomillashtirish va amaliyotga keng joriy etish bugungi kunning eng muhim pedagogik vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Komiljon o'g, Y. O. A. (2026). METHODOLOGY OF DEVELOPING ENGLISH LEXICAL AND PRONUNCIATION SKILLS IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH TONGUE TWISTERS. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 94(3), 161-165.
2. Yuldashev, O. (2025, July). O'ZBEK VA INGLIZ TEZ AYTISHLARINING DIALEKTAL XUSUSIYATLARI. In *Conferences* (Vol. 1, No. 1). O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. Maktabgacha ta'lim davlat standarti va dasturlari. Toshkent, 2022.
3. G'afforova N. Bolalarda nutqni rivojlantirish metodikasi. Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
4. Yo'ldoshev J., Usmonova S. Pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlar. Toshkent: O'qituvchi, 2019.
5. Karimova R. Maktabgacha ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
6. Mardonov Sh. Chet tillarini o'qitish metodikasi (maktabgacha va boshlang'ich ta'lim uchun). Toshkent: TDPU nashriyoti, 2023.